

Quina és la utilitat de la matemàtica de la història?

Aquesta pregunta que d'entrada pot semblar trivial té al meu entendre una importància cabdal. La seva resposta, encara que segons com es miri pot semblar simple, té una gran transcendència i ens hauria d'ajudar a situar-la en el lloc que li toca. En definitiva es tracta de saber què podem esperar d'ella, quins coneixements ens aporta, i també molt important ser conscients de quins són els seus límits.

Totes les teories socials que ens han ajudat ha entendre com funcionen les societats humanes, tard o d'hora han empès als seus autors a dir que és el què s'hauria de fer per canviar el destí de les societats que han analitzat. Això que d'entrada pot semblar una finalitat molt noble, comporta uns riscos molt grans en diversos àmbits. Primer, encara que un bon diagnòstic és essencial per solucionar qualsevol problema, el crèdit que un autor hagi pogut obtenir com a resultat de la seva anàlisi no proporciona cap garantia sobre les mesures que pugui propugnar per solucionar el problema analitzat. En segon lloc, si les mesures propugnades han de ser seguides per la resta d'individus ens trobem amb el problema de com aplicar-les. Obligar als altres a fer determinades coses, encara que aquestes siguin molt lloables, és entrar en un terreny molt perillós i al meu entendre totalment equivocat. El risc que el remei sigui pitjor que la malaltia és molt alt.

Situats en aquest context, què és doncs, el què podem esperar de la matemàtica de la història. Començaré per delimitar el seu àmbit dient alguna cosa que pot semblar contradictòria amb ella mateixa, però que intentaré raonar que no ho és. Amb la matemàtica de la història no podem saber els fets puntuals i concrets que s'aniran esdevenint en el futur. El que sí ens diu, és on ens trobarem en el futur si seguim caminant en una direcció. Per dir-ho

planerament, les pedres del camí i les ensopegades que puguem tenir no són objecte de la teoria. El què sí és el seu objectiu és informar-nos en cada moment on ens trobem i en quin lloc ens trobarem després d'un cert temps si continuem en la mateixa direcció. La matemàtica de la història és una teoria social, les seves prediccions es fan sobre l'estructura social que configura les societats, no sobre els individus i els fets puntuals, tot i que aquests últims en conjunt s'avenen amb l'estructura social en la qual s'inscriuen.

Fent un altre símil amb el temps, podríem dir que la matemàtica de la història és útil per saber en quina estació de l'any estem. No podem predir la temperatura concreta que farà un determinat dia, però sí que en el hemisferi nord les probabilitats de que un dia de gener faci fred són molt més grans que un dia del mes de juny. Per tant sí haguéssim de fer una recomanació a alguna persona que s'ha de vestir li diríem que s'abrigui al gener i que es posi màniga curta el juny. Es podria donar el cas que excepcionalment algun dia el nostre consell li fes passar calor el gener o fresqueta al juny, però amb tota seguretat per la majoria dels dies la nostra recomanació seria adequada.

És en aquest context que l'obra de Deulofeu pren tot el seu sentit. Analitza les estructures socials i com van evolucionant al llarg del temps. Les seves prediccions són col·lectives no individuals. Els processos que s'hi donen és el què hem de veure com el més destacat de la seva teoria. Sens dubte, potser caldria actualitzar el seu llenguatge per reescriure la seva teoria amb un llenguatge més modern. Però també seria recomanable que els científics socials situessin la seva obra en aquestes coordenades que hem intentat dibuixar en aquest article.

Per últim no vull acabar sense dir alguna cosa respecte a les recomanacions que fa Deulofeu

per sortir de la dinàmica que ens ha portat fins ara a resoldre els nostres conflictes mitjançant la violència i les guerres. El seu raonament és clar, si coneixem la llei que ens determina potser no la podrem canviar però com a mínim podem intentar que les transicions que es produeixin es donin de forma pacífica. És un repte difícil, no ens enganyem. En certa manera, potser no ens queda altre que intentar fer cures pal·liatives

com es fa amb les malalties per les quals no s'ha trobat un remei. Tant de bo algun dia trobem la solució! De moment però, el que ens cal és continuar aprenent i investigant com funcionen i es desenvolupen les societats humanes. Anem a pams...

Joaquim Miquel